Шәһәр күләмендә Татар халкы һәм Татарстан тарихы фәненнән татар телендә үткәрелә торган олимпиаданың мәктәп этабы җаваплары
2025-2026 нчы уку елы
9 нчы сыйныф

Иң югары – 62 балл

1. Казан губернасы ничәнче елда оеша? (1 б.).
А

2. XVIII гасырда Казанда иң зур сәнәгать оешмасын күрсәтегез: (1 б.).
Б

3. XIX гасырда Казан губернасында сәүдә әйләнешендә беренче урынны нәрсә алып торган? (1 б.)
В

4. Татарлардан беренче Казан университеты профессоры: (1 б.)
А

5. XVIII гасыр ахыры – XIX гасыр башында Казан төбәгендә яшәүче татарларның күпчелеге крестьяннарның кайсы төренә караган? (1 б.)
В

6. Парижда Сорбонна университетын тәмамлаган беренче татарлар: (Һәрбер дөрес җавап өчен 1 б., иң югары 2 б.)
А, В

7. Казан губернасында стеарин-химик һәм сабын заводы хуҗалары кайсы династия вәкилләре булган? (1 б.)
Б

8. 1781-1855 елларда Казан татар бистәләренең үзидарә органы: (1 б.)
Г

9. Тарихи вакыйгаларны һәм даталарны туры китерегез. (Һәрбер дөрес җавап өчен 2 б., иң югары 10 б.).

1	2	3	4	5
Б	А	Г	В	Д

10. Тормышлары һәм эшчәнлекләре Казан төбәге белән бәйле булган күренекле шәхесләрнең исемнәрен тасвирламалары белән туры китерегез. (Һәрбер дөрес җавап өчен 2 б., иң югары – 10 б.)

1	2	3	4	5
Б	Г	А	В	Д

11. Түбәндә китерелгән төшенчәләргә дөрес билгеләмәләр бирегез. (Һәрбер дөрес җавап өчен 2 б., иң югары – 10 б.)

А) Соборное уложение – Россия дәүләтенең крепостной хокукны юридик яктан закон көченә керткән 1648 елгы кануннар җыелмасы

Б) Йомышлы татарлар – XVI-XVIII гасыр башында Рус дәүләтенә хәрби хезмәт иткән татарлар

В) Ханзадәләр – Патша уллары, хаким династия әгъзалары

Г) Епархия – башында епископ (архиерей) торган чиркәү-административ берәмлек

Д) Ясак –Дәүләт файдасына икмәк, бал, тире яки акча белән түләнә торган салым

12. Тарихи вакыйгаларны һәм даталарны туры китерегез. (Һәрбер дөрес җавап өчен 2 б., иң югары 10 б.).

1	2	3	4	5
В	Г	А	Б	Д

13. Әлеге өзекнең авторы кем? (3 б.)

Карл Фукс

14. Фоторәсемдә татар халкының күренекле шәхесе сурәтләнгән. Ул кем? Әлеге шәхеснең эшчәнлеге турында белгәннәрегезне языгыз.

(Фоторәсемдә кем сурәтләнгән – 1 б.; яшәгән еллары – 1 б.; һәрбер биографик факт өчен – 1 б. Иң югары 10 б.)

Шиһабетдин Бәһаветдин улы Мәрҗани

Мәшһүр татар мәгърифәтчесе, фәлсәфәчесе, тарихчысы, дин галиме, педагог, археолог, этнограф, көнчыгыш халыклар белгече. 1818 елның 16 гыйнварында Казан өязе (хәзерге Әтнә районы) Япанчы авылында руханилар гаиләсендә дөньяга килә. Казанның беренче мәчетендә имам (мулла) булып тора һәм аның янындагы мәдрәсәдә балалар укыта. Гомеренең ахырына кадәр шунда эшли: руханилык, педагоглык һәм гыйльми-тикшеренү эшләрен бергә үреп бара. Казан университетында уздырыла торган гыйльми чараларда катнаша. Биредә аның Археология, тарих һәм этнография җәмгыятендә әгъза булып торуы да билгеле. Ул, татар, төрки телләреннән тыш, гарәп, фарсы телләрен камил белә. Күп кенә хезмәтләрен гарәпчә яза. “Мөстәфадел-әхбар фи әхвали Казан вә Болгар” (“Казан һәм Болгар хәлләре турында файдаланылган хәбәрләр”) – Мәрҗанинең иң танылган әсәре. Шиһабетдин Мәрҗани 1889 елның 15 апрелендә 71 яшендә Казанда вафат була. Кабере – Яңа бистә зиратында.